

Danuta Opozda, s. Maria Loyola-Opiela, Dorota Bis, Ewelina Świdrak (2015).
***Rodzina miejscem integralnego rozwoju i wychowania.* Lublin: Wydawnictwo Episteme,**
ss. 412

W dzisiejszych czasach często mówi się o kryzysie, który dotyczy różnych sfer życia człowieka: moralności, utraty wartości, życia duchowego, utraty sensu życia, zaniku kultury i tradycji. Szczególnie ten kryzys widzimy w Europie. Każdego dnia człowiek staje przed wyborem i wybór ten zależy od tego, czym się kieruje, jakie ma priorytety, jakie wartości wyznaje. Przyjęty system wartości określa przebieg życia ludzkiego, jego sens i relacje międzyosobowe, umiejętność rozwiązywania problemów, stosunku do siebie samego, świata, także otoczenia, w którym funkcjonuje. Tak szeroko pojęty kryzys dotyka między innymi i rodzinę. Mianowicie rodzina, w której dokonuje się rozwój osoby ludzkiej, wychowuje się człowieka do życia we wspólnocie ludzkiej, w dzisiejszym świecie jest podatna na wszelkiego rodzaju ataki. „Różne współczesne formy degradacji małżeństwa, takie jak wolne związki i »małżeństwa na próbę«, czy nawet niby-małżeństwa między osobami tej samej płci, są przejawami wolności anarchicznej, którą niesłusznie przedstawia się jako prawdziwe wyzwolenie człowieka. Taka rzekoma wolność opiera się na banalizacji ciała, która nieuchronnie jest banalizacją człowieka” (Benedykt XVI, 2013, s. 38).

Publikacja *Rodzina miejscem integralnego rozwoju i wychowania* jest pewnego rodzaju próbą powrotu do fundamentów rodziny, do źródeł na których opiera się rodzina; odkrycia potencjału rodziny, w której dokonuje się rozwój osoby ludzkiej. Należy zaznaczyć, że artykuły umieszczone w tej pracy omawiają podjętą problematykę z perspektywy pedagogicznej. Już we wstępie dowiadujemy się o tym, że praca ta jest „spojrzeniem fragmentarycznym, lecz jednocześnie w zróżnicowanej problematyce odzwierciedla kierunki namysłu nad rodziną badaczy z różnych ośrodków naukowych w Polsce i za granicą” (Opozda, s. Loyola-Opiela, Bis, Świdrak, 2015, s. 10).

Praca zbiorowa składa się z trzech części. Część pierwsza nt. *Małżeństwo i rodzina – potencjał i warunki graniczne*, zawiera siedem artykułów i omawia następujące tematy: *Tożsamość współczesnej rodziny wobec niebezpieczeństw zmieniającej się rzeczywistości na przykładzie nauczania Ojca Świętego Franciszka* (T. Sakowicz). Autor w interesujący sposób prezentuje nauczanie papieża Franciszka dotyczące problematyki rodziny, analizuje problemy, z którymi spotyka się rodzina, zwraca uwagę na początek pontyfikatu papieża, w którym jest kwintesencja nauczania papieża o rodzinie. Kontynuacją omawianego zagadnienia jest artykuł *Jakość relacji w małżeństwach osób z doświadczeniem ciąży przedmałżeńskiej* (M. Komorowskiej-Pudło). Autorka porusza w nim bardzo aktualny temat, a mianowicie, w swoich badaniach przeprowadza analizę jakości relacji małżeńskich w przypadkach, gdy kobiety są już w ciąży lub są w stanie błogosławionym po zawarciu małżeństwa. Artykuł posiada bogatą bibliografię, aż 35 pozycji, w tym 5 w języku angielskim.

Kolejny artykuł *Poród – wydarzenie życiowo doniosłe* (E. Lichtenberg-Kokoszka). Autorka w skrócie prezentuje swoje badania w ramach pracy habilitacyjnej: Humanistyczny wymiar opieki okołoporodowej. W tych badaniach autorka omawia poród z perspektywy kobiety. Artykuł ma liczną bibliografię – 37 pozycji, w tym 7 w języku obcym. Na uwagę zasługuje artykuł *Kapitał społeczny rodziny wielodzietnej wobec procesów akceleracji i retardacji dzieci i młodzieży* (P. Forma). Autorka wskazuje na potencjał rodziny wielodzietnej, jej rolę i miejsce w społeczeństwie; omawia teorie socjalizacji i sił społecznych.

Artykuł *Szkic do językowego (auto)portretu dziecka jako członka rodziny* (E. Baruk-Dzięcioł) omawia proces kształtowania się językowego portretu i autoportretu dziecka – metodę, która pozwala na diagnozowanie – obrazu świata, czyli oddziaływania na zmysły dziecka, tak zwany „eksperyment asocjacyjny”. Przedostatni artykuł w pierwszej części nt. *Rodzinne uwarunkowania zachowań altruistycznych młodzieży* (E. Panecka). Autorka koncentruje się na rodzinie jako miejscu kształtowania się postaw altruistycznych młodzieży. Na końcu pierwszej części umieszczony jest artykuł B. Wołoszuk pt. *Rodzina wobec zagrożeń rozwoju komunikacji werbalnej*. Celem tego artykułu było ukazanie roli rodziców w rozwoju mowy dziecka, zagrożeń rozwoju mowy dziecka.

Druga część nt. *Rodzicielstwo jako zadanie życiowe* – jest podobna do pierwszej co do objętości, składa się z 7 artykułów. Z treści tych artykułów wynika, że problematyka, którą podejmują autorzy jest bardzo aktualna. W swoim artykule *Płeć (nie)odkrytym potencjałem ról rodzicielskich* (D. Opozda) przedstawia zagadnienie płci jako ważnego elementu dla prawdziwego rozwoju ról rodzicielskich. Artykuł współautorski *Wielodzietne macierzyństwo służbą życiu człowieka* (B. Malinowska i A. Rynio) ukazują rolę matki w wielodzietnych rodzinach, udowadnia, że poprzez macierzyństwo kobieta sięga szczytu swojej kobiecości i przede wszystkim spełnia się jako kobieta. Należy podkreślić solidne opracowanie przez autorkę tego zagadnienia, na co wskazuje bardzo bogata bibliografia – 60 pozycji. W kolejnym artykule *Macierzyństwo w obliczu współczesnych zagrożeń i przemian* (A. Śniegulska) pisze o macierzyństwie jako przeżyciu szczęścia każdej kobiety, lecz także omawia zagrożenia, z którymi spotyka się matka, ciesząc się swoim macierzyństwem. Artykuł L. Menditto *Expressive communication in the mother-child relationship* mówi o relacjach macierzyńskodziecinnych, zwracając uwagę na wymiar interpersonalny w tej komunikacji. Współautorski artykuł *Transmisja międzypokoleniowa poznawczego komponentu postaw wobec prokreacji w relacjach ojciec – syn* (D. Kornaś-Biela i B. Miernik). Autorki omawiają problematykę transmisji międzypokoleniowej w relacji ojciec – syn dotyczącej postaw wobec prokreacji. Po przedstawieniu zagadnień u początków życia rodzinnego poprzez tematykę dojrzałości małżonków do rodzicielstwa, poród, relacje matki z dzieckiem, relacje ojciec – syn, dochodzimy do nie mniej ważnego tematu jak *Rodziny potencjał starszych kobiet i mężczyzn* (E. Świdrak). Autorka omawia rolę osób starszych w rodzinie, ich zadania wobec młodszych członków rodziny, ukazuje też piękno rodziny dla osób starszych. Artykułem *Nieletnie rodzicielstwo a używki. Negatywne konsekwencje w rozwoju dziecka* (M. Grabowska) kończy się druga część tej publikacji. W tym tekście autorka analizuje sytuacje nastoletnich rodziców, w szczególności sposób życia nieletnich matek. Badania te zostały przeprowadzone na terenie województwa lubelskiego.

Trzecia część tej publikacji nt. *Spoleczne wsparcie potencjału rodziny* jest najobszerniejsza, ponieważ zawiera się w niej 10 artykułów. W tej części autorzy omawiają problemy, z którymi spotyka się rodzina, szukają alternatywnego wyjścia z trudnych sytuacji życiowych, w których znajduje się rodzina, przeprowadzają analizę zagrożeń, przed którymi stoi rodzina i jak społeczeństwo może pomóc w rozwiązaniu tych problemów. Tę część rozpoczyna artykuł *Changes and developmental crises in the family life cycle: a challenge to systemic family therapy in pedagogical contexts* (T. Hulshoff). W tym artykule autor omawia rozliczne działania terapii rodzinnej w kontekście pedagogiki.

Kolejny artykuł jest wieloautorski, ponieważ ma aż 4 autorów i nt. *La familia y los procesos de integración de los jóvenes de origen inmigrante en primaria y secundaria* (M. Acosta, L. Teran, E. Blanco, M. Ballesteros-Moscio). Autorki omawiają tematykę rodziny i procesy integracyjne imigrantów. K. Herda-Płonka w artykule *Lekcja z koncepcji „wychowania prenatalnego”* analizuje pojęcie „wychowanie” i zastanawia się nad możliwościami wychowania w okresie prenatalnym. Następny artykuł *Perspektywa optymalnego rozwoju osób z niepełnosprawnością w rodzinie oraz w warunkach wychowania instytucjonalnego* (J. Placha) mówi o tym, jak instytucje społeczne mogą pomóc osobom niepełnosprawnym w rodzinie w ujęciu personalistycznej pedagogiki. K. Pomorska w artykule *Wybrane zagadnienia dotyczące metod i narzędzi używanych w skutecznej terapii autyzmu* zapoznaje czytającego z praktyką opartą na dowodach (EBP) w terapii z zaburzeniami autyzmu.

W artykule *Odkrywanie potencjału rodziny wyzwaniem dla pracy socjalnej* (L. Pietruszka) autorka omawia specyficzne działania dokonywane w pracy socjalnej oraz mówi o modelu pracy z rodziną, definiuje pojęcie rodziny dysfunkcyjnej, wskazuje zadania pracy socjalnej wobec rodziny.

Bardzo interesujący współautorski artykuł *Polityka wobec rodziny na Ukrainie* (T. Andruszczyszyna, M. Hrytsyshyn) przedstawia pewne spojrzenie na problematykę polityki prorodzinnej, zagrożeń, przed którymi stoi ukraińska rodzina oraz aktualne propozycje polepszenia sytuacji rodzin na Ukrainie. K. Braun w artykule *Wolontariat jako jedna z form wsparcia współczesnej rodziny* prezentuje problemy, z jakimi spotyka się współczesna rodzina, omawia założenia wolontariatu, główne jego idee oraz proponuje wolontariat jako jedną z pomocnych narzędzi dla rodzin.

Przedostatni wieloautorski artykuł *Bullying y delitos de odio: estrategias y lineas de intervencion centradas en la familia* (V. Villegas, M. Saez, M. Ballesteros-Moscio) mówi o strategiach i innowacyjnych kierunkach interwencji w sytuacji doświadczenia agresji. Zamykający artykuł *Rodzina wobec mediatyzacji kultury* (D. Bis). Autorka szczególnie uwagę poświęca rodzinie jako miejscu doświadczenia inkulturacji, omawia formy mediatyzacji kultury.

Praca zbiorowa kończy się krótką notką biograficzną o autorach.

Omówiona publikacja może zainteresować nie tylko fachowców, wychowawców, lecz także rodziców – którzy doświadczają tych problemów w codzienności – oraz wszystkich zainteresowanych tematyką rodziny.

Mam wielką nadzieję, że w przyszłości powstanie podobna monografia w ujęciu interdyscyplinarnym, która wypełni lukę w tej problematyce oraz wskaże drogi rozwiązania problemów, przed którymi stoi współczesna rodzina.

Bibliografia

Benedykt XVI (2013). *Miłości można się nauczyć*. Warszawa.

Opozda D., s. Loyola-Opiela M., Bis D., Świdrak E. (2015) (red.), *Rodzina miejscem integralnego rozwoju i wychowania*. Lublin: Wyd. Episteme.

Andrei Ahapau